

ЮҚОРИ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ИНГЛИЗ ТИЛИДА ЁЗУВ КЎНИКМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА БЎЛГАН ЭХТИЁЖЛАРИНИ ЎРГАНИШ

Муаллиф: Нигора Ғойибова¹

Аффилиация: «Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалиги механизацияси муҳандислари институти» миллий тадқиқот университети¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15195545>

АННОТАЦИЯ

Ёзув малакаси инглиз тилини иккинчи тил сифатида ўрганувчилар учун, айниқса, инглиз тили таълим тили сифатида ишлатиладиган академик муҳитларда жуда муҳим кўникма ҳисобланади. Бироқ, инглиз тилини ўрганаётган ўқувчилар бир қанча тўсиқларга дуч келадилар, масалан, грамматик хатолар, сўз бойлигининг камлиги, пунктуация, гап мазмунини ташкил қилиш ва изчиллигидаги муаммолар. Ушбу қийинчиликлар уларнинг аниқ мулоқот қилиш қобилияти ва академик ютуқларига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Ушбу тадқиқот инглиз тилини иккинчи тил сифатида ўрганувчиларнинг ёзувдаги қийинчиликларининг мураккаб ҳолатини ўрганади ва ушбу муаммоларни ҳал қилиш учун махсус ўқитиш усуллари қўллаш зарурлигини таъкидлайди. Тилни ривожлантиришни рағбатлантириш мақсадида, ушбу тадқиқот ўқитиш жараёнида "ўрганиш учун ёзув" ва "ёзиш учун ёзув" каби топшириқларни ўз ичига олган ҳар томонлама ёндашув зарурлигини таъкидлайди. Ўқитувчилар аниқ муаммоларни ҳал қилиш ва йўналтирилган усуллардан фойдаланиш орқали болаларнинг академик муваффақияти ва ёзиш қобилиятларини ривожлантиришга ёрдам берадиган инклюзив муҳитни яратишлари мумкин. Келгусидаги тадқиқотлар иккинчи тил ёзиш кўникмаларини самарали равишда яхшилаш учун замонавий ўқитиш стратегияларини ўрганиши лозим.

Кўплаб тадқиқотларга кўра, инглиз тилини иккинчи тил сифатида ўрганувчи ва тил бўйича савияси паст бўлган ўқувчилар фақат инглиз тили ишлатиладиган муҳитга мослашишда бир қанча қийинчиликларга дуч келадилар [1]. "Ижтимоий-лингвистик қийинчиликлар" ибораси тилни ўрганиш ва табиий тилни қайта ишлаш жараёнида юзага келадиган турли муаммоларни билдиради. Академик муҳитда ушбу қийинчиликларга тил тўсиқлари, таржима қийинчиликлари, жаргон фарқлари ва тилга оид тафовутлар туфайли юзага келадиган мулоқот узилишлари киради [2]. Ўқувчиларнинг инглиз тилида ўтиладиган академик курсларни тушуниш, мулоқот қилиш ва муваффақиятли ўзлаштиришда дуч келадиган муаммолари "академик тилга оид кўникма тўсиқлари" деб аталади, айниқса, бу тил уларнинг она тили бўлмаса. Ушбу қийинчиликлар инглиз тилида ўқитиладиган муҳитдаги академик тил кўникмалари билан боғлиқ бўлиши мумкин, жумладан, ўқиш, ёзиш, гапириш, тинглаш ва танқидий фикрлашдаги муаммоларни ўз ичига олади [3].

Инглиз тилини иккинчи тил сифатида ўрганиш ва ўзлаштириш жараёнларини самарали ташкил этишда ҳамда ҳар томонлама ривожлантиришда муҳим ва юқори баҳоланган кўникмалардан бири ёзиш саналади. Ёзиш мураккаб ва кўп қиррали кўникма бўлиб, ўқувчиларга ўз фикрларини аниқ ифодалаш, ғояларини баён қилиш ва тилнинг мураккаб жиҳатларини тартибли ва мантиқий шаклда ўзлаштириш имконини беради [4].

Кўплаб ўқувчилар ўз фикрларини аниқ ва изчил шаклда ёзишда катта тўсиқларга дуч келадилар. Ушбу муаммолар грамматик хатолар ва нотўғри жумла тузишдан тортиб, фикрлар ва далилларни мантиқий тартибда жойлаштиришдаги қийинчиликларга дуч келиши бизга маълум [5]. Бу қийинчиликлар фақат техник эмас, балки улар кўпинча тил кўникмалари, маданий муҳит ва таълим тажрибаларидаги чуқурроқ муаммоларни очиб беради. Ўқитувчилар ўзларининг методик усуллари ва мотивацион тизимларини муваффақиятли шакллантириш учун ушбу муаммоларнинг ўзига хос хусусиятлари ва уларнинг негизини чуқур тушунишлари лозим [6]. Кўплаб ўқувчилар ёзма мулоқотни самарали амалга оширишда катта тўсиқларга дуч келадилар. Ушбу қийинчиликлар грамматик хатолар, синтактик мураккабликлар ва фикрларни мантиқий тартибда жойлаштиришдаги муаммолар каби кенг қамровли муаммоларни ўз ичига олади [7]. Ёзув одамларга ўз фикрларини ва ғояларини муваффақиятли равишда ифодалаш имконини беради, чунки у нутқ тилини ёзма сўзларга айлантиради. Ёзув – бу тилнинг ва синтаксиснинг нозик жиҳатлари нафақат сўзларни, балки инсон туйғуларини ва хилма-хилликларини ифодаловчи мураккаб мулоқот воситасидир. Одамлар ёзув орқали ўз туйғуларини ва фикрларини кашф этишлари ва ифодалашлари мумкин, бу еса уларнинг тил кўникмаларини ва шахслараро мулоқот қобилиятларини ривожлантиради [8].

Сейферт таъкидлашича, ёзув – бу чуқур ҳақиқатларни ва тушунчаларни очиб беришга интиладиган санъат бўлиб, фактлар аниқлигини ошириб берувчи восита. Яхши ёзиш ўқувчиларга чуқур фикрлар ва муҳим мазмун тақдим этади, шу билан бирга уларнинг эътиборини интеллектуал ва ҳиссий жиҳатдан ўзига жалб этади. Аслида, ёзув – бу ижодий жараён бўлиб, ҳар бир шахснинг фикри билан ҳамнафас бўлиш, аниқ мулоқот қилиш ва суҳбатларда ҳамда билим алмашинувига муҳим ҳисса қўшиш имконини берувчи техник қобилиятдир [9]. Агар биз ўқувчиларнинг жумлалар туза олишига тўхталсак, бу ёзиш учун ўрганишнинг бошқа бир тури ҳисобланади. Бу ҳолатда, ёзиш жараёнинг қўллаб-қувватловчи фаолият сифатида хизмат қилади. Бу турдаги фаолиятларнинг асосий мақсади ўқувчилар ёзишнинг муайян жанри қандай бўлмасин уларнинг ёзиш кўникмасини ривожлантиришдир. Ёзиш учун ўрганиш одатда тилни ўзи асосий диққат марказига олиб келган бўлса, ёзув бутун матнни таҳлил қилишни ўз ичига олади. Бу нафақат тилнинг тўғри ишлатилишини, балки матнни ташкил этиш, форматлаш, стилистик танловлар ва умумий самарадорликни ҳисобга олишни ҳам ўз ичига олади. Ўқувчиларнинг ёзма топшириқларини қандай тузишимиз ва уларга қандай йўриқномалар ва тузатишлар беришимиз аниқ ёзиш турига боғлиқ ҳолда фарқ қилади [10].

ХУЛОСА

Иккинчи тилни ўрганаётган инглиз тили ўқувчиларининг ёзув малакаларини ривожлантиришда дуч келадиган қийинчиликлар мураккаб бўлиб, улар лингвистик, интеллектуал ва когнитив элементларни ўз ичига олади. Иккинчи тилни ўрганишнинг муҳим қисми сифатида ёзиш қобилияти талабалардан грамматикага, луғатга, боғлиқликка ва ташкилотга оид қийин вазифаларни бажаришни талаб қилади. Натижалар шуни кўрсатадики, талабаларнинг ёзиш малакалари жуда фарқ қилади, грамматик ва луғатни эгаллаш энг қийин бўлган соҳалар ҳисобланади. Имло ва тиниш белгиларидаги хатолар камроқ учрайди, аммо улар ҳали ҳам аниқ мулоқот учун муҳимдир. Талабаларнинг ўз-ўзини баҳолаган ёзиш қобилияти ва малакаларидаги фарқ, турли даражадаги малакаларни ҳисобга олган ҳолда махсус ўқитиш усулларини жорий этиш зарурлигини кўрсатади. Ўқитувчи фикрлари, тенгдошларнинг кўриб чиқиши ва ўз-ўзини баҳолаш каби бутунлай баҳолаш усуллари билан бирга, грамматик ва луғатга оид махсус машғулотлар кенгайтирилган баҳолашни тақдим этиши мумкин.

Фойдаланилган адабийотлар рўйхати

- [1] A. Bradford, "Toward a Typology of Implementation Challenges Facing English-Medium Instruction in Higher Education: Evidence From Japan," *J. Stud. Int. Educ.*, vol. 20, no. 4, pp. 339–356, Sep. 2016, doi: 10.1177/1028315316647165.
- [2] H. Akram and S. Li, "Understanding the Role of Teacher-Student Relationships in Students' Online Learning Engagement: Mediating Role of Academic Motivation," *Percept. Mot. Skills*, vol. 131, no. 4, pp. 1415–1438, Aug. 2024, doi: 10.1177/00315125241248709.
- [3] I. Aizawa, H. Rose, G. Thompson, and S. Curle, "Beyond the threshold: Exploring English language proficiency, linguistic challenges, and academic language skills of Japanese students in an English medium instruction programme," *Lang. Teach. Res.*, vol. 27, no. 4, pp. 837–861, 2023.
- [4] S. Tahmouresi and M. Papi, "Future selves, enjoyment and anxiety as predictors of L2 writing achievement," *J. Second Lang. Writ.*, vol. 53, p. 100837, Sep. 2021, doi: 10.1016/j.jslw.2021.100837.
- [5] M. B. Workie and Z. S. Haregu, "EAP alignment in EFL writing courses towards developing student's academic writing skills," *J. Engl. Foreign Lang.*, vol. 10, no. 1, pp. 120–140, 2020.
- [6] T. Taye and M. Mengesha, "Identifying and analyzing common English writing challenges among regular undergraduate students," *Heliyon*, vol. 10, no. 17, p. e36876, Sep. 2024, doi: 10.1016/j.heliyon.2024.e36876.
- [7] U. Fauzan, N. Hasanah, and S. Hadijah, "The Undergraduate Students' Difficulties in Writing Thesis Proposal," *Indones. J. EFL Linguist.*, vol. 7, no. 1, p. 175, May 2022, doi: 10.21462/ijefl.v7i1.515.
- [8] N. Gopee and M. Deane, "Strategies for successful academic writing — Institutional and non-institutional support for students," *Nurse Educ. Today*, vol. 33, no. 12, pp. 1624–1631, Dec. 2013, doi: 10.1016/j.nedt.2013.02.004.
- [9] C. Seifert, "Writing for Business: a Graduate-Level Course in Problem-Solving," *Bus. Commun. Q.*, vol. 72, no. 2, pp. 200–213, Jun. 2009, doi: 10.1177/1080569909334011.

[10] L. S. Teng, "Explicit strategy-based instruction in L2 writing contexts: A perspective of self-regulated learning and formative assessment," *Assess. Writ.*, vol. 53, p. 100645, Jul. 2022, doi: 10.1016/j.asw.2022.100645.

